

معرفی کتاب

این کتاب در سه فصل «لزوم مشارکت حداکثری در انتخابات»، «پاسخ به چند شبهه ذهنی جهت عدم شرکت در انتخابات، ریشه مشکلات کنونی کشور چیست؟» و «علاج مشکلات اقتصادی کشور» تدوین شده است. در فصل اول این کتاب، به سوالات ریشه ای همچون «چرا باید رای بدهیم»، «چرا شورای نگهبان در کشور وجود دارد؟ چرا اجازه داده نمی شود مردم مانند سایر کشورها هر که را می خواهند انتخاب کنند؟»، «شرکت در انتخابات در کشوری که آزادی نیست چه معنا دارد؟»، «مگر نظام در این چهل ساله برای ما چه کرده است که دوباره رأی دهیم؟!»، «آیا راه حلی برای پایان دادن به مشکلات اقتصادی وجود دارد؟» پاسخ داده شده است.

چرا باید
رأى بدهيم؟

چرا باید رأی بدهیم؟

«چرا باید رأی بدهیم؟» این سوال، یکی از مهمترین مباحثی است که در هفته های پیش از انتخابات مطرح می شود. بی تردید، شرکت کردن در انتخابات، رفتاری دموکراتیک است و کسی نمی تواند ما را مجبور کند که رأی بدهیم یا رأی ندهیم. اما می توانیم درباره تصمیم خود فکر کنیم و آن را به بحث بگذاریم.

رأی دادن حق ماست

شرکت در انتخابات، «حق» بزرگ و مهمی است. همین امروز مردم بسیاری در جهان برای داشتن حق رأی می جنگند و عده بسیاری در این راه کشته می شوند. امروز در کشورهایی مثل برخی از کشورهای عربی زنان حق رأی ندارند مردم برای احقاق این حق تلاش می کنند و در مواردی هزینه ای سنگین می پردازند.

**تصور کنید بگویند مردم ایران دیگر حق رأی ندارند. آیا
این خبر شما را ناراحت نخواهد کرد؟ آیا دلتان نمی
خواهد برای تغییر دادن شرایط کاری کنید؟**

رای ندادن تاثیری ندارد

برخی از مردم فکر می‌کنند که شرکت نکردن در انتخابات، یعنی رای دادن به هیچکدام از گزینه‌های موجود. آنها فکر می‌کنند که رای ندادن به معنای اعتراض به فهرست نامزدهای انتخاباتی است و دوست دارند صدای اعتراضشان شنیده شود.

به عنوان معروف ترین مثال می‌شود انتخابات سال ۱۹۹۶ آمریکا اشاره کرد. در انتخابات سال ۱۹۹۶ ایالات متحده، نزدیک به ۴۹ درصد از واجدین شرایط، در انتخابات شرکت کردند. ۴۹٫۲ درصد از این افراد به بیل کلینتون رای دادند. به بیان دیگر، تنها ۲۴ درصد از واجدین شرایط آمریکایی رئیس‌جمهور کشورشان را انتخاب کردند.

حتی یک مثال، از یک کشور، در یک دوره
وجود ندارد که رای ندادن، بر یک چیز تاثیر
مثبتی گذاشته باشد.

شرکت در انتخابات؛ گامی در مسیر مردم سالاری

شرایط در هیچ کشوری ایده آل نیست؛ اما حضور مردم باعث می‌شود که یک کشور رفته رفته به ایده‌آل نزدیک شود. در مقابل، هر رأی خاموش، رسیدن به بلوغ کامل سیاسی را کند می‌کند.

رئیس‌جمهور اقلیت، رئیس‌جمهور اکثریت

اگر تمام واجدین شرایط پای صندوق‌های رأی بیایند، نامزدها به جای آنکه به گروهی خاص توجه کنند، مشکلات و مسائل تمام کشور را مد نظر قرار خواهند داد و مجبورند برنامه خود برای تمام اقشار را بیان کنند که این مسئله در شناخت هر چه بهتر آنها نیز موثر خواهد بود. اگر در گروهی خاص قرار دارید با شرکت در انتخابات، سهم خود و دوستانتان را از مطالبات سیاسی و اجتماعی افزایش می‌دهید.

حمایت از سیاست های اقتصادی

در انتخابات، موضوع فقط انتخاب یک فرد برای تصاحب یک جایگاه شغلی نیست. هرگز برای انتخاب مدیر یک بانک، انتخابات سراسری برگزار نمی شود؛ بلکه رأی دادن، به معنای حمایت یا عدم حمایت از یک جریان فکری اقتصادی است. تورم، نرخ بیکاری، نسبت صادرات به واردات، میزان تولید نفت، حداقل دستمزد، قیمت نان و حتی سطح آب های زیرزمینی، به سیاست های رئیس جمهور، اعضای کابینه و مدیران دولتی بستگی دارد.

حمایت از سیاست های اقتصادی

قدم بعدی چیست؟

فکر می کنید رأی ندادن گزینه خوبی است؟ بعد از آنکه رأی ندادید چه کار خواهید کرد؟ رأی ندادن شما چه اثر ملموسی بر جامعه و زندگی شخصی شما خواهد گذاشت؟ آیا با پایین آمدن درصد مشارکت، اضافه درآمد و یا بیمه ارزان تر دریافت می کنید؟ تأثیر نرفتن پای صندوق (اگر تأثیری داشته باشد) گذراست. بعد از یک ماه، دیگر کسی از تعداد رأی های رئیس جمهور منتخب حرف نمی زند؛ اما تأثیر آرای اخذ شده، بیش از ۴ سال دوام دارد. بر اساس نظر پروفیسور منکیو (استاد دانشگاه هاروارد) شرکت در انتخابات، انتخابی عاقلانه تر است، چرا که اثرش دوام بیشتری دارد.

فقط نیم ساعت

بارها و بارها این جمله را شنیده ایم: «فلان شخص طی ۴ سال مسئولیت، برای کشور چه کار کرد؟»

ما طی چهار سال برای کشور چه کار کردیم؟ آیا انداختن یک رأی در صندوق، آنقدر کار دشواری است که به استدلال های منطقی و دلایل محکم آکادمیک نیاز داشته باشد؟! آیا برای همه تصمیم هایمان ماه ها فکر می کنیم؟! آیا نمی خواهیم برای توسعه مردم سالاری در کشور، هر چهار سال یکبار، فقط نیم ساعت وقت بگذاریم؟ فقط نیم ساعت!

شرکت در انتخابات در کشوری که آزادی نیست چه معنا دارد؟

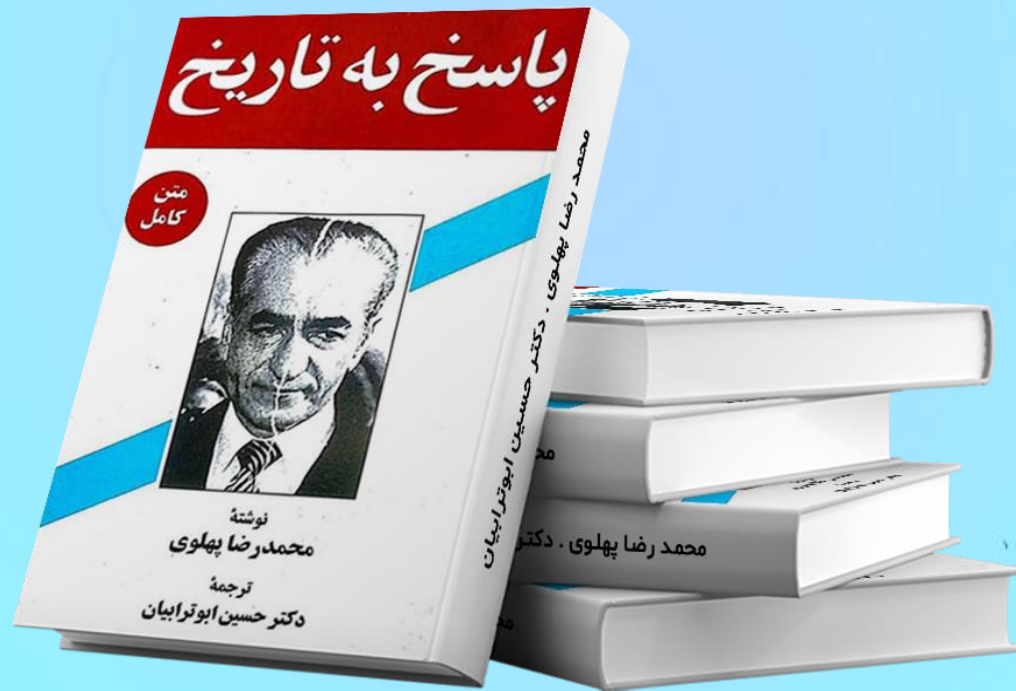

شرکت در انتخابات در کشوری که آزادی نیست چه معنا دارد؟

یکی از شبهات ذهنی برخی افراد در ایران، «نبود آزادی» است که به تبع این گزاره، انتخابات را هم غیر آزاد می دانند و دلیل شرکت نکردن خود را «عدم آزادی» در ایران مطرح می کنند. در این بخش به موضوع آزادی و مردم سالاری در دوران پهلوی، دوران جمهوری اسلامی و همچنین در غرب می پردازیم.

مروری بر آزادی و مردم سالاری در دوران پهلوی

انتخابات و مشارکت در دوران پهلوی

آزادی بیان مطبوعات

وضعیت «آزادی بیان» نیز مانند انتخابات به شدت اسفناک بود. ساواک، مخوف ترین سازمان زمان شاه، با کوچکترین مخالفتی به شدت برخورد می کرد. مخالفان را به بدترین صورت شکنجه می داد و بسیاری را به شهادت رساند. **مجله تایم در تاریخ نوزدهم فوریه ۱۹۷۹ میلادی درباره ساواک می نویسد: ساواک نفرت انگیز ترین و مخوف ترین نهاد حکومتی در بین مردم به شمار می آمد و با داشتن قدرت های نامحدود برای دستگیری و بازجویی، هزاران مخالف شاه را شکنجه و به قتل رسانده است.**

 TIME

The 5,000-member Iranian secret police force SAVAK (a contraction of the Farsi words for security and information organization) has long been Iran's most hated and feared institution. With virtually unlimited powers to arrest and interrogate, SAVAK has tortured and murdered thousands of the Shah's opponents. Last week, in fulfillment of a promise made by Prime Minister Shahpour Bakhtiar, the assembly approved a bill abolishing SAVAK and establishing a new National Intelligence Center, without police powers. The No. 2 man in SAVAK agreed to an unprecedented interview with TIME Correspondent David S. Jackson at the organization's heavily guarded, ...

تصویر شماره ۱: گزارش نشریه «تایم» درباره ساواک و جنایت های آن

مطبوعات

مسئله «آزادی مطبوعات» یکی دیگر از موضوعات مهم حوزه فعالیت‌های سیاسی است. وقتی فضای احزاب سیاسی که توسط شخص شاه ایجاد شده بود، به قول عَلم «مسخره اندر مسخره اندر مسخره است»، طبیعی است فضای مطبوعات که از احزاب سیاسی ضعیف تر بودند حتی بعضاً اخبار احزاب را منتشر می‌کردند، به مراتب وضعیت بدتری داشته باشند.

احزاب

فعالیت احزاب در دوران پهلوی افت و خیزهای فراوانی داشت فعالیت سیاسی سازمانی هیچ گونه ثباتی نداشت. خفقان سیاسی در این دوران به حدی بود که در نهایت به دو حزب «مردم» به رهبری اسدالله اعلم و «ایران نوین» به جای حزب «ملّیون» توسط حسنعلی منصور با حمایت شاه تشکیل شد و در انتها به دستور شاه، دو حزب منحل و تنها حزب «رستاخیز» به عنوان تنها حزب کشور معرفی شد؛ حزبی که علی رغم ادعای مردمی بودن، نقش شاه در آن نقش اصلی بود.

نگاهی به آزادی در جمهوری اسلامی ایران

انتخابات در جمهوری اسلامی ایران

یکی از مهمترین شاخصه های «جمهوریت» در کشور، برگزاری انتخابات هایی است که توسط آن طور مستقیم و غیر مستقیم، مقامات اصلی در سیاست کشور تعیین می شوند. از ابتدای جمهوری اسلامی تا زمان حال، حدود ۴۰ انتخابات مهم در سطح کشور برگزار شده است.

اقلیت ها

نظام جمهوری اسلامی ایران، با الهام از آموزه‌ها و تعالیم و حیات بخش اسلام، اهمیت و جایگاه ویژه‌ای در احترام و رعایت حقوق اقلیت‌های مذهبی قائل بوده و این مهم با مراجعه به اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سایر قوانین عادی و عملکردها و اقدامات نظام اسلامی بعد از پیروزی انقلاب در قبال این دسته از هموطنانمان به خوبی قابل اثبات است.

یونان بت کلیا نماینده آشوری ها
و کلدانی ها در دوره هفتم هشتم و نهم
مجلس شورای اسلامی می گوید:

اگر نسبت جمعیت یک دین را به نماینده
هایش در نظر بگیریم، باید بگویم ما چند
برابر مسلمانان در مجلس نماینده داریم و
داشتن این حق برای ما با ارزش است و
دیدگاه نظام جمهوری اسلامی همواره در
قبال اقلیت های دینی و مذهبی بسیار مثبت
و احترام آمیز بوده حق مشارکت ما در
برنامه های فرهنگی و اجتماعی همواره فراهم
شده است... .

آزادی در غرب

آزادی بیان برخورد با منتقدان

مسئله آزادی بیان در اروپا (که همواره سعی می شود «مظهر آزادی» معرفی شود) هم «کلی و نامحدود» نیست و قانون چارچوب آن را تنظیم می کند. در کنوانسیون اروپایی حقوق بشر آمده: «هر کسی حق آزادی عقیده و بیان دارد»؛ اما این کنوانسیون تاکید می کند که افراد، همراه با این آزادی ها، وظایف مسئولیت هایی نیز دارند و در یک جامعه در جهت منافع ملی، امنیت عمومی برای پیشگیری از اختلال و پیشگیری از جرم، برای حمایت از شهرت و یا حقوق دیگران، برای جلوگیری از افشای اطلاعات محرمانه و... باید به آن مسئولیت ها پای بند باشند.

نگاهی به آمریکا

محدودیت های وارد بر آزادی بیان در آمریکا، که از سوی دادگاه عالی این کشور تبیین شده است، شامل مواردی نظیر: (توهین به باورهای عامه، پورنوگرافی کودکان، سخنانی که موجب تحریک افراد برای دست زدن به اقدامات غیر قانونی می شود و هر گونه تبلیغاتی که منجر به وقوع یکی از این موارد شوند) است. در صورت رعایت نشدن این موارد، دولت حق دارد در زمان، مکان و با اتخاذ راهکارها و تصمیم های مناسب با کسانی که با بی توجهی به این محدودیت ها، قانون را زیر پا گذاشته اند، برخورد کند.

همچنین جمع آوری و انتشار اطلاعات و مدارک مربوط به امنیت ملی، جزو مصداق های آزادی بیان محسوب نمی شود و حتی در صورتی که انتشار آنها آسیبی به امنیت ملی آمریکا وارد نکند، **جرم محسوب می شود**. همچنین جمع آوری و انتشار اطلاعاتی که با وجود نظامی و امنیتی نبودند امکان برهم زدن نظم و امنیت عمومی را دارا هستند در آمریکا **ممنوع** است.

فرانسه

در فرانسه قانون مطبوعات ساله ۱۸۸۱ ، حدود آزادی بیان را مشخص می کند و آزادی بیان را طبق قاعده عقلی (عدم ضرر به آزادی ها و افراد دیگر) قاعده‌ای خدشه ناپذیر می داند. در صورتی که انتشار یک خبر یا نظر باعث آسیب رسیدن به فرد یا افراد دیگر شده یا شخصی را علیه دیگری تحریک کند، دولت امکان مداخله برای جلوگیری از انتشار بیشتر آن را جهت حفاظت از حقوق دیگران و حفظ نظم عمومی دارد. البته این کار در فرانسه همیشه پس از انتشار رخ می‌دهد و **نظارت پسینی** است.

نمونه برخورد با منتقدان در فرانسه

در فرانسه، کوچک‌ترین انتقاد، خصوصاً از یهودیان مجازات‌هایی مختلفی به همراه دارد.

روزنامه شارلی ابدو بزرگترین توهین‌ها را به اسم آزادی بیان به پیامبر مکرم صلی الله علیه و آله و سلم کرده است.

نکته حایز اهمیت، برخورد دوگانه غرب با مسئله آزادی است؛ برای نمونه اگر در ایران مردم به خیابان بریزند، دفاع از حقوق است و برخورد حکومت محکوم می‌شود، اما اگر همین اتفاق در کشورهای غربی صورت بگیرد شورش خیابانی لقب گرفته و حکومت حق برخورد دارد و بدتر از آن این است که برخورد حکومت در امپراتوری رسانه‌ای انعکاس نخواهد شد!

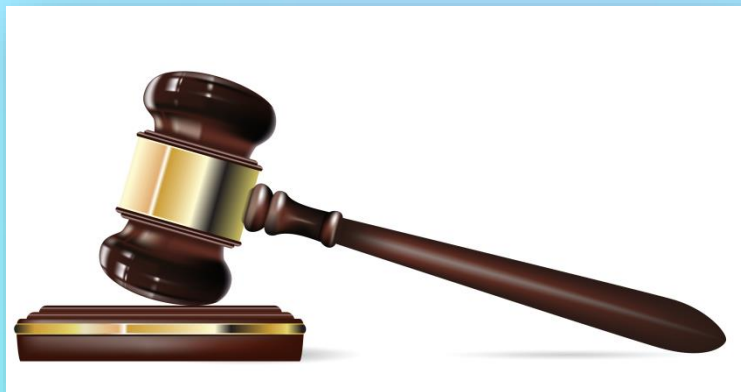

انکار هولوکاست و مجازات‌های آن

شعار آزادی بیان توسط غرب، فقط ابزاری برای هجوم به کشورهای مختلف است؛ درحالی که این کار و یا حتی سوال پیرامون برخی از امور در غرب مجازاتی شدید به دنبال دارد، یکی از مواردی که تشکیک در آن جرم محسوب می‌شود **هلوکاست** است، هولوکاست یک ادعای مبنی بر کشتار دسته جمعی و نسل‌کشی نزدیک به ۱۱ میلیون نفر به ویژه ۶ میلیون یهودی اروپایی بر پایه نژاد مذهب و ملیت در طی جنگ جهانی دوم به دست آلمان نازی از سال ۱۹۴۱ تا انتهای ۱۹۴۵ در اردوگاه‌های مرگ است.

این ادعا و مسائل پشت پرده آن، آن قدر برای اغلب سیاستمداران اروپایی مهم بوده که در بسیاری از کشورهای مهم برای منکران این ادعا مجازات‌های بسیار سنگینی در نظر گرفته شده است، به گونه‌ای که اتحادیه اروپا قانونی مبتنی بر زندانی شدن انکار کنندگان هولوکاست تصویب کرده است.

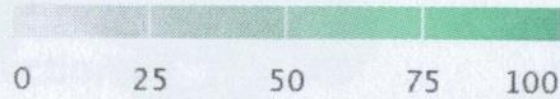
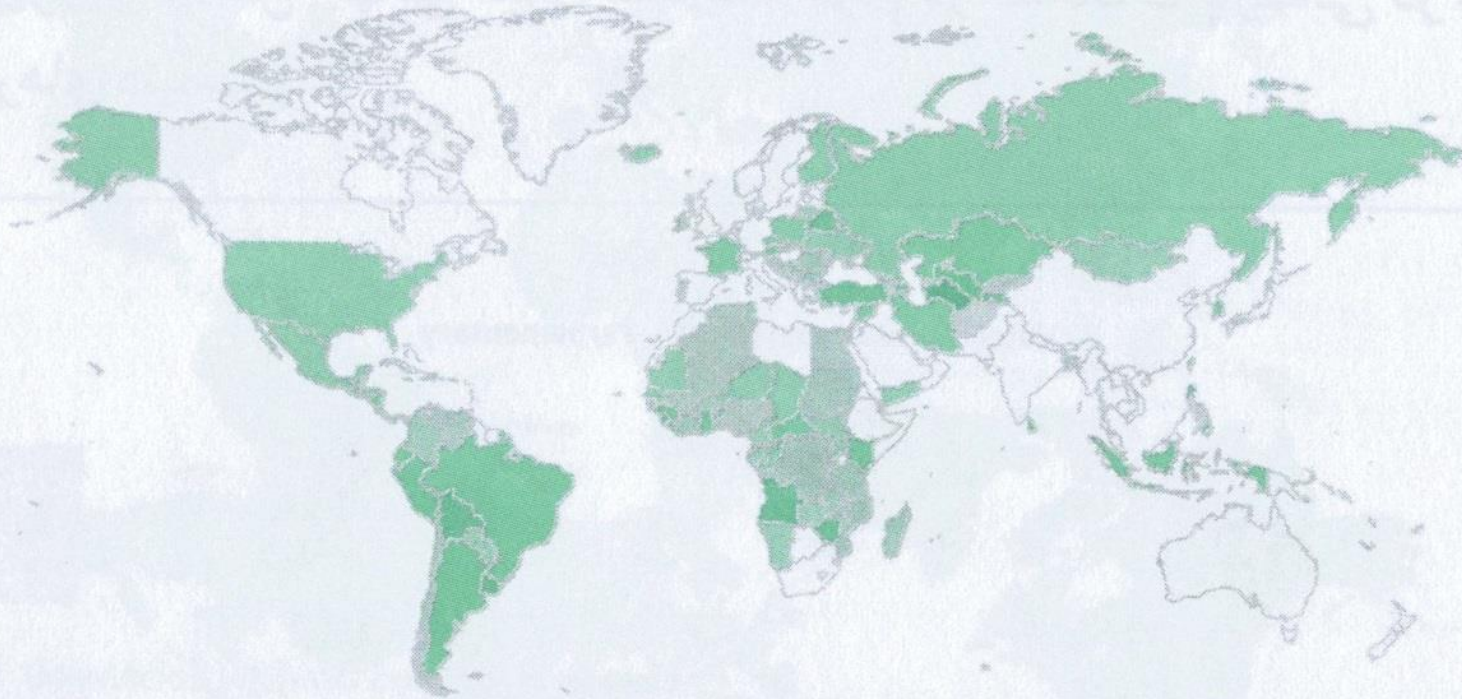
انتخابات و مشارکت

موسسه بین المللی دموکراسی و کمک به فرایند انتخاباتی در آخرین گزارش خود، اطللس جهانی میزان مشارکت مردم در آخرین انتخابات ریاست جمهوری در کشورهای مختلف را بررسی کرده است، همانطور که در تصویر مشخص است هرچه رنگ کشوری پررنگ تر باشد میزان مشارکت مردم آن کشور در آخرین انتخابات ریاست جمهوری بیشتر بوده است.

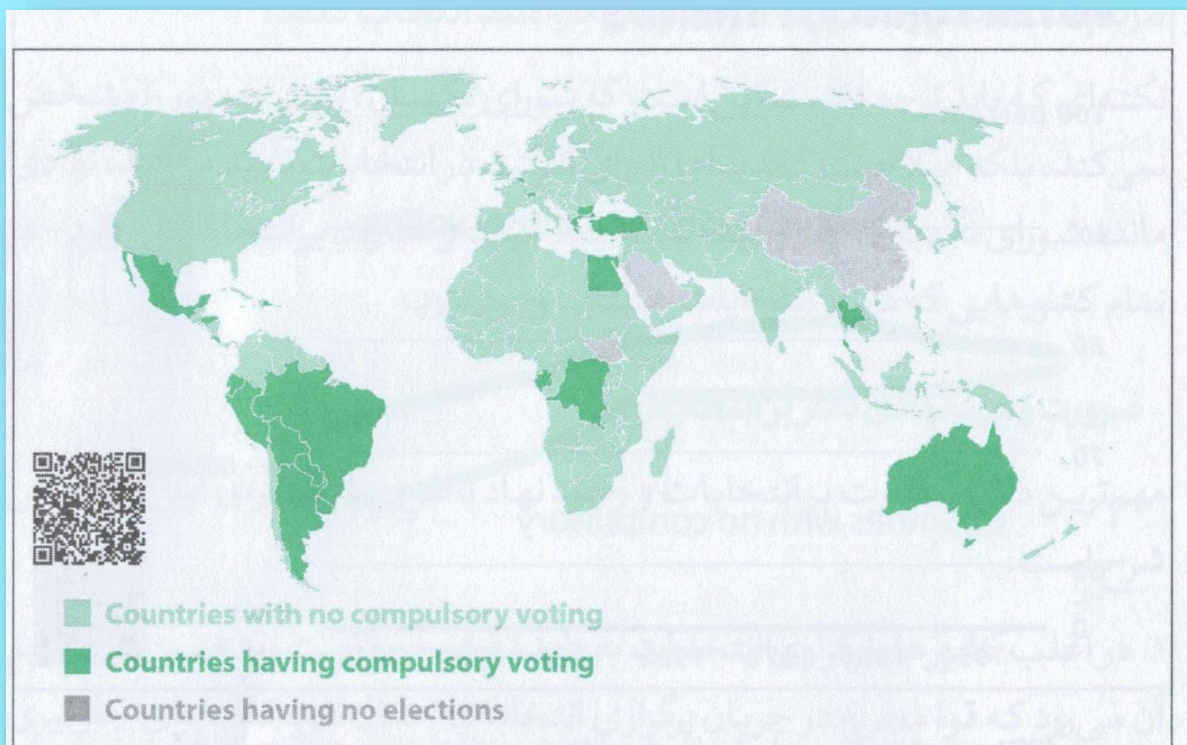
Voter Turnout

Voter Turnout Database - Presidential

تصویر شماره ۳: اطلس جهانی میزان مشارکت مردم در آخرین انتخابات ریاست جمهوری / منبع: IDEA^۲

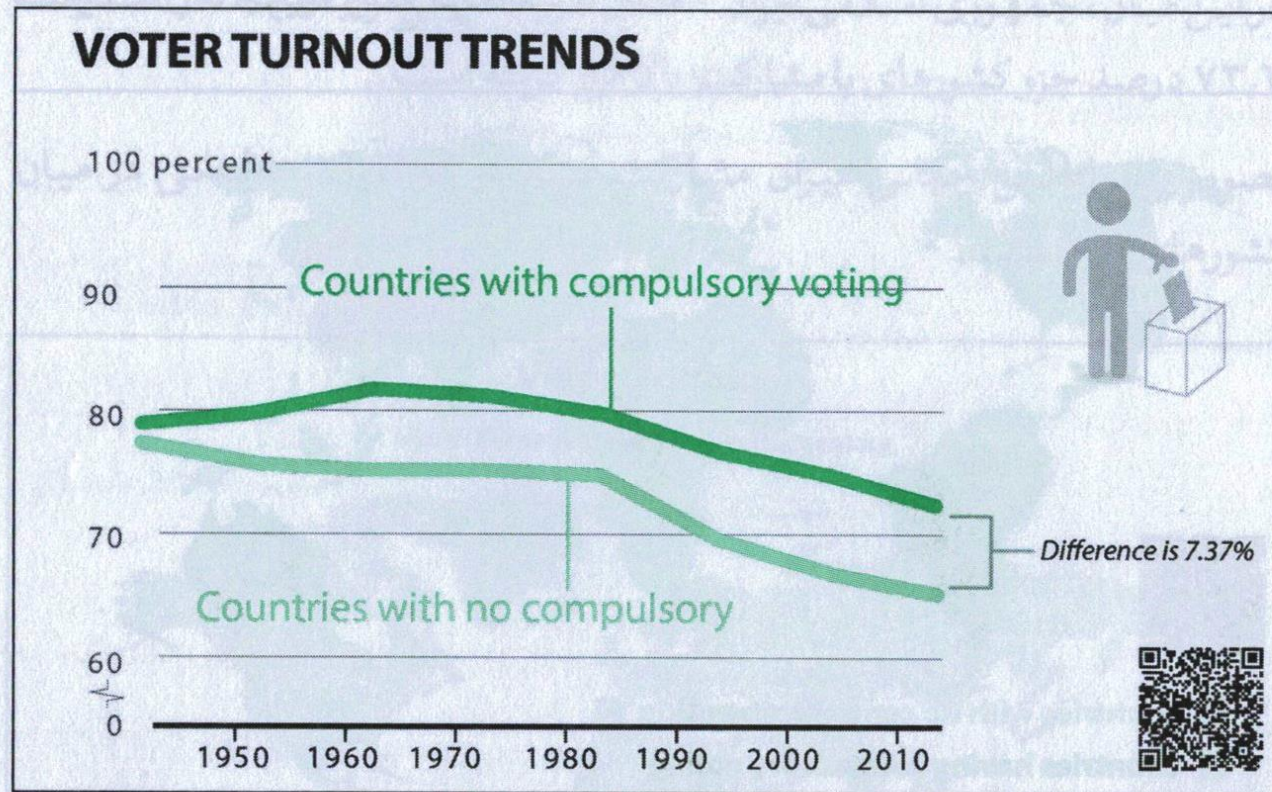
دلیل اصلی میزان مشارکت انتخاباتی بالا در این کشورها اجباری بودن مشارکت در انتخابات است، اطلس زیر نشان دهنده کشورهایی است که مشارکت مردم در انتخابات اجباری کرده‌اند و برای عدم مشارکت آنها جریمه وضع کرده‌اند.

تصویر شماره ۵: اطلس کشورهای جهان براساس آزاد یا اجباری بودن مشارکت در انتخابات / منبع:

IDEA

مسئله مهمی که درباره انتخابات کشور های دنیا مطرح است کاهش میزان مشارکت مردمی در چند دهه اخیر است و نکته جالب آن جاست که در کشورهایی که مشارکت انتخاباتی در آنها اجباری است نیز این کاهش مشاهده می شود.

نمودار شماره ۱: روند کاهشی میزان مشارکت در انتخابات های آزاد و اجباری در کل دنیا / منبع: IDEA^۱

جمهوری اسلامی ایران

شورای نگهبان

چرا شورای نگهبان
در کشور وجود
دارد؟

**چرا شورای نگهبان در کشور وجود دارد؟ چرا
اجازه داده نمی شود مردم مانند سایر کشورها
هر که را می خواهند انتخاب کنند؟**

شورای نگهبان که وظیفه تایید صلاحیت و نظارت بر انتخابات را دارد در تمام کشورهایی که دارای انتخابات هستند وجود دارد.

شورای نگهبان

ضرورت وجود نهادی ناظر بر انتخابات

۱. برای جلوگیری از هرگونه سوء استفاده احتمالی و صیانت از حق انتخاب مردم

۲. نظارت بر انتخابات و انجام آن تحت مراقبت های یک نهاد ناظر بی طرف

۳. نظارت و امانتداری از آرای مردم از شروع ثبت نام تا اعلام نتایج

۴. جلب اعتماد مردم نسبت به انتخابات

شورای نگهبان

مراجع اعمال نظارت بر انتخابات در کشورهای مختلف دنیا

۱. دادگاه قانون اساسی (نهادی قضایی)

۲. شورای قانون اساسی (نهادی اجرایی)

۳. نظارت خود مجلس (نهاد تقنینی)

۴. وزارت کشور

۵. شورای عالی انتخابات

شورای نگهبان

نظارت استصوابی در کشورها

اساس سیستم نظارت بر انتخابات در دیگر کشورها، برپایه نظارت استصوابی است؛ نظارتی که می‌تواند با وجود رای قاطع مردم به نمایندگان، بنا به ملاحظه‌هایی با **صادر** نکردن اعتبارنامه برای نماینده منتخب و یا ابطال نمایندگی وی و حتی ابطال انتخابات، به تصمیم‌گیری در انتخابات بپردازد.

شورای نگهبان

استصوابی بودن نظارت

در تمام کشورهای دارای انتخابات مرجعی را برای نظارت استصوابی در نظام های انتخاباتی خود ایجاد کرده اند، در نظام های غربی، غالباً نظارت استطلاعی به نحو گسترده توسط احزاب و کاندیداهای انتخاباتی و نیز رسانه ها و مطبوعات صورت می گیرد و نظارت استصوابی به صورت موردی و استثنایی توسط نهادهای عالی نظارتی اعمال می گردد.

شورای نگهبان

برخی این سوال را مطرح می کنند که آیا اعضای شورای نگهبان در دیگر کشورها را مردم انتخاب می کنند؟

در پاسخ باید گفت: تقریباً در هیچ کشوری شورای نگهبان یا ناظر بر انتخابات توسط مردم انتخاب نمی شود و ایران جزو دموکراتیک ترین کشورهای است که نمایندگان مردم به اعضای حقوقدان شورای نگهبان رای می دهند.

شورای نگهبان

عدم پاسخگویی مرجع نظارتی درباره تصمیماتش

از جمله نتایج نظارت استصوابی، عدم الزام به پاسخگویی به نهادهای دولتی و نیز مردم است. قانون اساسی کشورها، آشکارا به این اصل اساسی تاکید دارد، مطابق ماده ۷۹ قانون اساسی ترکیه انتخابات تحت اداره عمومی و نظارت ارگانهای قضایی انجام می شود و هیچ اعتراضی از سوی هیچ مقامی به تصمیم شورای عالی انتخابات وارد نیست.

شورای نگهبان

مقایسه جایگاه شورای نگهبان قانون اساسی

ایران و فرانسه

در سال های اخیر عملکرد شورای نگهبان، همواره مورد مذاقه و توجه حقوق دانان و سیاسیون بوده است و در این راستا به طور مداوم پرسش هایی در مورد ساختار شورای نگهبان، انتخاب اعضای آن و وظایف و اختیارات این شورا مطرح شده است، ناگفته نماند که پیکان همه انتقادات و پرسش ها به سوی وظیفه نظارت آن شورا بر انتخابات بوده است.

شورای نگهبان

اعضای شورای قانون اساسی فرانسه انتصابی هستند و از طرف سه مقام عالی رتبه سیاسی منصوب می شوند. شورای قانون اساسی دارای ۹ عضو است، سه عضو این شورا توسط رئیس جمهور، سه عضو توسط رئیس شورای ملی و سه عضو دیگر توسط رئیس مجلس سنا انتخاب می شوند، علاوه بر ۹ عضو پیش‌بینی شده، روسای جمهور قبلی کشور، مادام‌العمر عضو شورای قانون اساسی هستند.

شورای نگهبان

اعضای شورای نگهبان قانون اساسی در جمهوری اسلامی ایران
۱۲ نفرند، که ۶ نفر از آنها فقیه و شش نفر حقوقدان هستند.
فقها از طرف رهبری منصوب می شوند و حقوقدانان نیز به
پیشنهاد رئیس قوه قضاییه و مجلس انتخاب می شوند،
اعضای شورای نگهبان در جمهوری اسلامی ایران دارای
تحصیلات حقوقی دانشگاهی و حوزوی هستند.

شورای نگهبان

**مگر نظام در طول این ۴۰ سال
برای مردم کاری انجام داده که
مجددا رای بدهیم؟**

مگر نظام در طول این ۴۰ سال برای مردم کاری انجام داده که مجدداً رای بدهیم؟

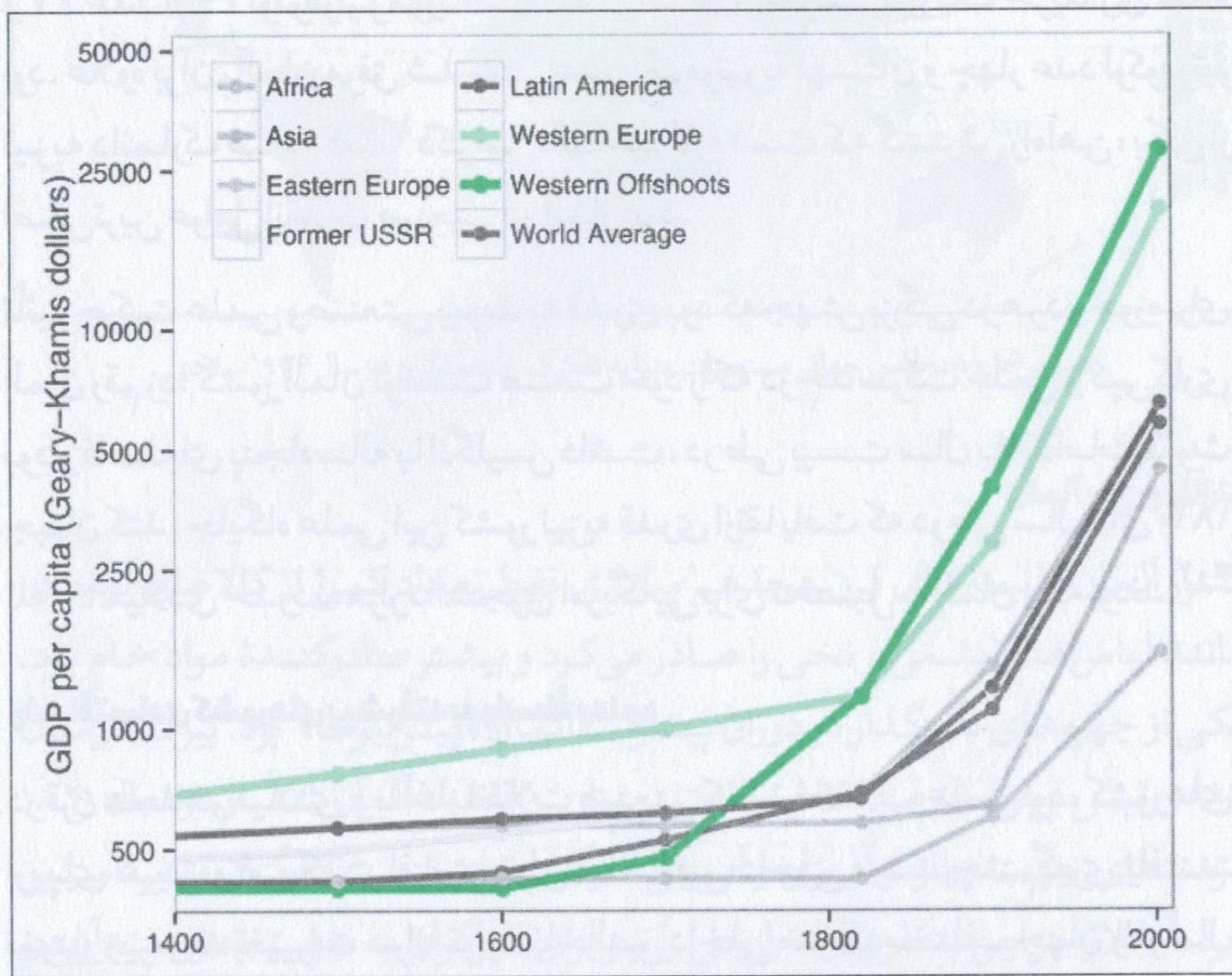
در سال های اخیر و به دلیل مشکلات اقتصادی متعدد و همچنین نارسایی های زیادی که در حوزه اجرای کشور به وجود آمده، اذهان عمومی دچار یأس و ناامیدی نسبت به وضعیت موجود شده است، نتیجه این فضای ناامیدی نیز به فراموشی سپردن نقاط قوت در طی سالهای گذشته بوده و این سوال را در ذهن عموم جامعه به وجود می آورد که مگر نظام تا الان برای ما چه کرده است که مجدداً باید در انتخابات شرکت کنیم؟!

نگاه به علم

در قرن هجدهم میلادی و با آغاز انقلاب صنعتی که ثمره انقلاب علمی بود، کشورهای اروپای غربی و آمریکا در افزایش تولید ناخالص داخلی رشد چشمگیری یافتند، نمودار اسلاید های بعدی روند تغییرات سرانه تولید ناخالص داخلی مناطق مختلف جهان را از سال ۱۴۰۰ تا ۲۰۰۰ میلادی نشان می دهد، نکته مهم در تصویر زیر پیشی گرفتن ایالات متحده آمریکا از کشورهای اروپای غربی در آغاز قرن بیستم میلادی است.

نمودار شماره ۲: روند تغییرات سرانه تولید ناخالص داخلی مناطق مختلف جهان از سال ۱۴۰۰ تا ۲۰۰۰

میلادی / منبع: سازمان همکاری و توسعه اقتصادی OECD

جهان غرب با استفاده از ابزار دانش توانست کشورهای متعددی را در دنیا تحت استعمار خود قرار دهد و منابع طبیعی دنیا را غارت کنند، اما غارت کشورهای دنیا به دست کشورهای توسعه یافته به دلیل استیلای علمی آنها، پس از دوره استعمار نیز ادامه یافت و تحت سیاست های نو و فرانو این کشورها توانستند ثروت خود را تا ۸۰ برابر ثروت کشورهای در حال توسعه افزایش دهند، در حالی که در پایان دوره استعمار و در دهه ۱۹۶۰ میلادی ثروت این کشورها ۳۵ برابر ثروت کشورهای در حال توسعه بود.

وضعیت علمی ایران در دوران پهلوی

در دوران پهلوی، رشد صنعتی کشور ما به دلیل غفلت مسئولین امر و همچنین علاقه شدید شخص محمدرضا پهلوی به ظواهر رشد صنعتی غرب روندی وارونه را طی کرد. بدین گونه که در ابتدا صنایع تولید کننده کالاهای مصرفی وارد کشور شدند و صنعت وارداتی را در کشور پایه‌ریزی کردند، پس از آن به دنبال ایجاد صنایع زیرساختی از جمله فولاد رفتند و در همین حین به فکر ایجاد دانشگاه و تربیت دانشجو نیز افتادند، لذا با توجه به فقدان رشد علم و دانش فنی بومی همچنین عدم رشد زیر ساخت‌ها این صنایع مصرفی تماماً وارداتی بودند و صنعتی واردات محور را در ایران پایه گذاری کردند.

حرکت دانشگاه‌های کشور در جهت صنعتی شدن مغفول ماند و ایجاد چند دانشگاه معدود و موردی در این زمینه پاسخگو و متناسب با این نیاز نبود.

با وجود تاسیس دانشگاه‌های متعدد در دوران پهلوی، روند علمی دانشگاه‌های ما در مرحله اول خود یعنی آموزش محوری متوقف شده بود، کشور از تولید علم در دنیا در اواخر دوره پهلوی متناسب با نسبت جمعیتی ایران و دانشگاه‌های ایران نبود، توضیح آنکه کشوری که یک درصد جمعیت کل دنیا را داراست به طور منطقی باید یک درصد از مقالات دنیا را تولید کند.

در حالی که در سال ۱۹۷۹ میلادی سهم ایران از تولید علم در دنیا حدود ۱۲ درصد بوده است، اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی تا اواسط دهه هفتاد شمسی، توقف در مرحله آموزش محوری به پایان رسید و رستاخیز علمی کشور در پژوهش و تولید علم آغاز شد.

چهار مرحله پیشرفت علمی دانشگاهی

مرحله اول آموزش محوری، مرحله نخست علمی همه دانشگاه‌های دنیا است، به این صورت که فقط از زیرساخت‌ها شکل گرفته و دانشجو جذب می‌شود تا آموزش می‌بیند.

مرحله دوم پس از مرحله آموزش محور، این مرحله پژوهش محوری آغاز می‌شود. در این مرحله دانشجویان با استفاده از آموزش‌های فرا گرفته شده، اقدام به پژوهش کرده و تولید مقاله می‌کنند.

مرحله سوم در مرحله بعد، دانشگاه پژوهش محور تبدیل به دانشگاه فناوری می‌شود، با این توضیح که مقالات از جنبه علمی صرف به مرحله عملیاتی تولید فناوری ارتقا می‌یابد.

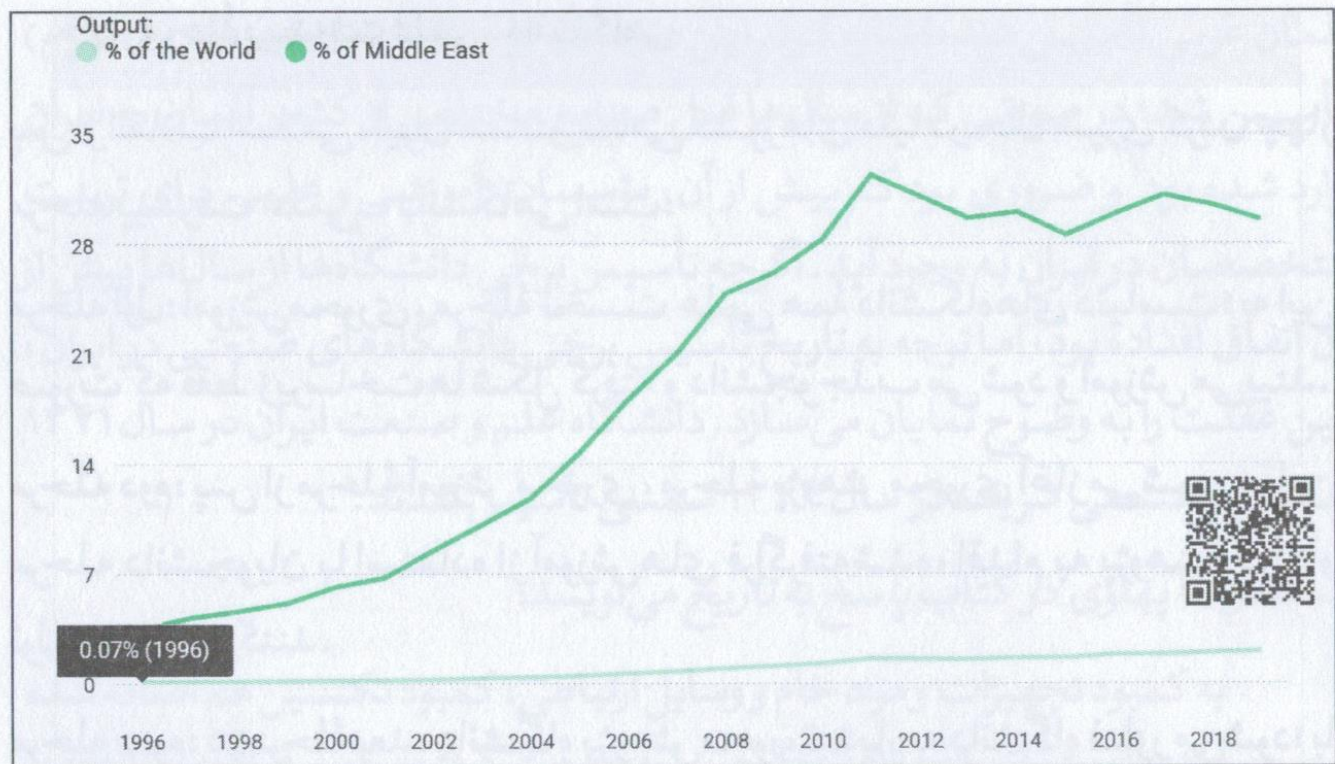
مرحله چهارم در این مرحله، فناوری تولید شده در دانشگاه‌ها در عرصه اقتصاد اثرگذاری کرده و منتهی به ایجاد اشتغال و افزودن ثروت ملی می‌گردد.

پایگاه های علمی معتبر بین المللی در سال ۲۰۱۰
رشد علمی ایران بالاتر از همه کشورها بوده است،
بنابر گزارش پایگاه علمی **نیوساینتیست**، ایران در
سال ۲۰۱۰ میلادی بیشترین سرعت رشد را در
زمینه تولیدات علمی در میان تمامی کشورهای
دنیا از آن خود کرد. طبق این گزارش بر اساس
اطلاعات پایگاه علمی **کلاریویت آنالیتیکس** یا ISI
سرعت رشد علمی ایران ۱۱ برابر متوسط جهانی
بوده است.

سهم ایران از تولید علم دنیا نیز از ۰/۰۷ درصد در
سال ۱۹۹۶ به ۲ درصد در سال ۲۰۱۹ رسیده است،
یعنی اکنون سهم ما از تولید علم دنیا نزدیک به
دو برابر سهم ما از جمعیت دنیا است.

نودار شماره ۳: روند تغییرات سهم ایران از تولید علم جهان (خط پایین) و منطقه (خط بالا)^۳

ارتقای علمی ۳۷ پله ای ایران در ۲۰ سال اخیر

بر اساس نتایج پایگاه استنادی **اسکوپوس** منتشر کرده است، تعداد مدارک علمی ثبت شده از جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۹۹۶ میلادی ۸۵۰ مورد بوده و رتبه ۵۴ جهان را کسب کرده است، این رقم در سال ۲۰۱۹ میلادی به ۶۴۷۴۴مورد افزایش یافته است و با این پیشرفت رتبه ایران در تولیدات علمی جهان از پنجاه و سوم به پانزدهم ارتقا پیدا کرده است.

SCIMAGO INSTITUTIONS RANKINGS

SJR Scimago Journal & Country Rank

Home Journal Rankings Country Rankings Viz Tools Help About Us

All subject areas All subject categories All regions 1996

Display countries with at least 0 Documents Apply Download data

Country	↓ Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H index
1 United States	359811	349532	14024440	6404823	38.98	2386
2 United Kingdom	91255	86234	3005985	670269	32.94	1487
3 Japan	90552	89344	1898707	538467	20.97	1036
4 Germany	77223	75764	2270172	544909	29.40	1298
5 France	56475	55157	1651279	347815	29.24	1180
6 Canada	43451	42534	1587495	267726	36.54	1193
53 Serbia	872	867	7793	1002	8.94	247
54 Iran	850	839	13369	4447	15.73	329
55 Morocco	829	823	13386	1976	16.15	196

تصویر شماره ۹: وضعیت کشورهای جهان در تولید علم، در سال ۱۹۹۶ میلادی / منبع: پایگاه استنادی اسکوپوس (Scopus)^۱

All subject areas

All subject categories

All regions

2019

Display countries with at least 0

Documents

Apply

Download data

Country	↓ Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H index
1 China	684048	669677	544310	379765	0.80	884
2 United States	678197	605796	582779	282855	0.86	2386
3 United Kingdom	212519	188299	207745	62486	0.98	1487
4 India	187014	173574	101838	47364	0.54	624
5 Germany	183640	167305	167682	55750	0.91	1298
6 Japan	132308	123834	83421	26821	0.63	1036
14 Brazil	84887	80430	45929	14720	0.54	578
15 Spain	64744	62836	54671	23561	0.84	329
16 Netherlands	64539	58783	74321	16394	1.15	1052

تصویر شماره ۱۰: وضعیت کشورهای جهان در تولید علم، در سال ۲۰۱۹ میلادی / منبع: پایگاه استنادی

اسکوپوس (Scopus)

SJR Scimago Journal & Country Rank

Home Journal Rankings Country Rankings Viz Tools Help About Us

All subject areas All subject categories Middle East 1996

Display countries with at least 0 Documents Apply

Country	↓ Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H index
1 Israel	10953	10673	362763	45770	33.12	721
2 Turkey	5789	5596	80197	20989	13.85	443
3 Egypt	2936	2918	38684	7312	13.18	288
4 Saudi Arabia	2026	1985	27116	3517	13.38	361
5 Iran	850	839	13369	4447	15.73	329
6 Kuwait	614	606	8815	1135	14.36	162

تصویر شماره ۱۱:

وضعیت کشورهای
غرب آسیا و شمال
آفریقا در تولید علم، در
سال ۱۹۹۶ میلادی /
منبع: پایگاه استنادی
اسکوپوس (Scopus)^۲

1. <https://www.scimagojr.com/countryrank.php?year=2019>.

2. <https://www.scimagojr.com/countryrank.php?year=1996®ion=Middle%20East>.

also developed by scimago

SJR Scimago Journal & Country Rank Enter Journal Title, ISSN

[Home](#) [Journal Rankings](#) [Country Rankings](#) [Viz Tools](#) [Help](#) [About Us](#)

All subject areas All subject categories Middle East 2019

Display countries with at least 0 Documents **Apply**

	Country	↓ Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H index
1	 Iran	64744	62836	54671	23561	0.84	329
2	 Turkey	49930	47226	29044	8897	0.58	443
3	 Saudi Arabia	27715	26772	29040	9222	1.05	361
4	 Egypt	25314	24356	18633	6377	0.74	288
5	 Israel	23195	21345	21424	4197	0.92	721

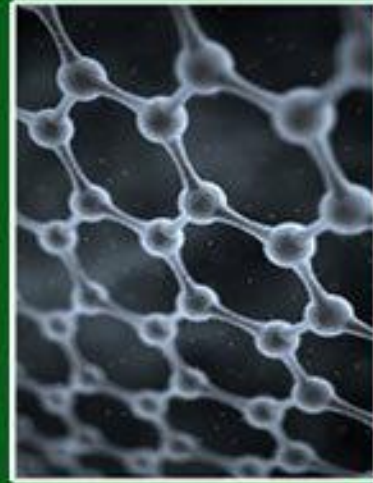
تصویر شماره ۱۲: وضعیت کشورهای غرب آسیا و شمال آفریقا در تولید علم، در سال ۲۰۱۹ میلادی / منبع:

پایگاه استنادی اسکوپوس (Scopus)

جمهوری اسلامی ایران در تمامی رشته‌های علمی، رشد خیره‌کننده‌ای داشته است، که در ادامه رشد علمی ایران در رشته‌های مختلف بررسی می‌شود، در علوم نانو رتبه ایران از رتبه ۵۹ در سال ۱۹۹۶ به رتبه ۱۶ در جهان در سال ۲۰۱۹ ارتقا پیدا کرده است و بر اساس داده‌های پایگاه استنادی ISI ایران در رتبه چهارم تولید علم نانو در دنیا قرار دارد و در علوم داروسازی رتبه ایران از رتبه ۴۹ در سال ۱۹۹۶ به رتبه ۸ در جهان رسیده است .

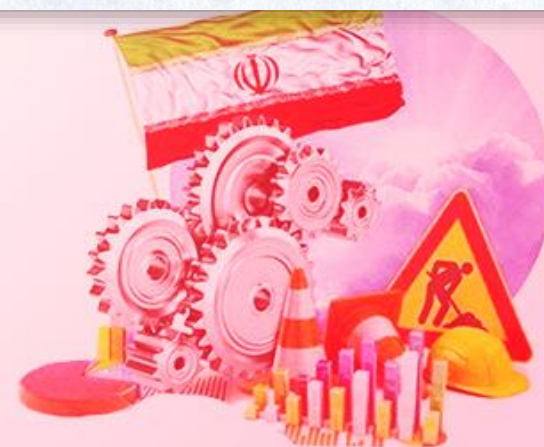
در سال ۲۰۱۹ در علوم هسته‌ای از رتبه ۸۶ به رتبه ۱۲ ، در علوم هوافضا از رتبه ۴۶ به رتبه ۱۲ ، در علوم فیزیک از رتبه ۵۶ به رتبه ۱۴ ، در علوم ریاضی از رتبه ۴۷ به رتبه ۱۲ ، در علوم پلیمر از رتبه ۴۴ به رتبه ۴ ، در علوم مهندسی شیمی از رتبه ۴۴ رتبه ۱۱ ، در علوم کامپیوتر از رتبه ۴۷ رتبه ۱۷ ، در علوم کشاورزی از رتبه ۶۵ به رتبه ۱۵ در جهان و در علوم بیوشیمی از رتبه ۵۲ به رتبه ۱۵ ارتقا پیدا کرده است، همچنین جمهوری اسلامی ایران موفق شده است رتبه دوم پژوهش در زمینه سلول های بنیادی را پس از آمریکا از آن خود کند.

Countries Where Stem Cell Research Is Most Popular

Rank	Country/Territory	Number of clinical trials
1	United States	136
2	Iran	65
3	South Korea	40
4	Australia	18
5	China	17

تصویر شماره ۱۳: وضعیت رتبه‌بندی کشورها براساس پژوهش در زمینه سلول‌های بنیادی / منبع: worldatlas^{۱۶}

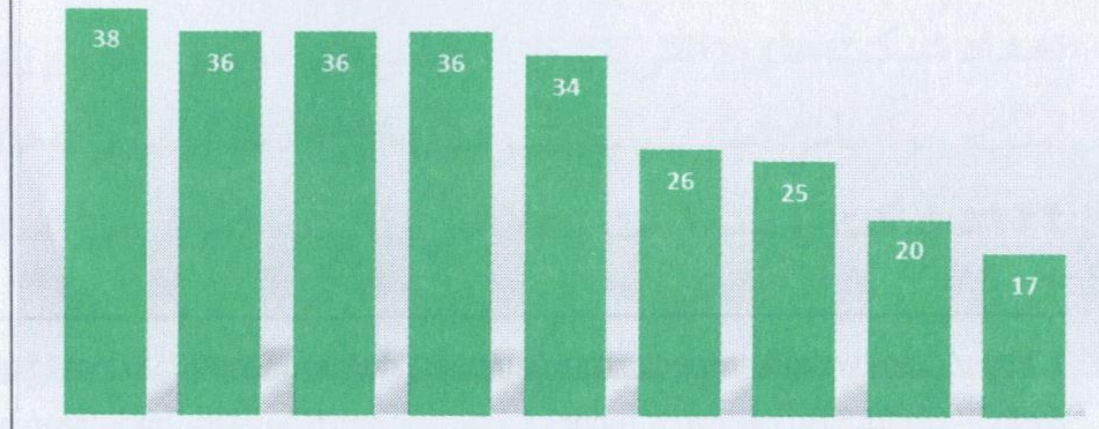

در سال ۲۰۰۷، ۵۶ مقاله از کل مقالات برتر دنیا متعلق به ایران بوده است؛ اما در سال ۲۰۱۹ این عدد به ۴۷۳ مقاله رسیده است، یعنی تقریباً ۸ برابر شده است، همچنین رتبه ما در این زمینه از ۳۸ در سال ۲۰۱۱ به ۱۷ در سال ۲۰۱۲ رسیده است که نشان دهنده رشد کیفیت مقالات ما در فهرست مقالات پراستناد دنیا است.

ارتقاء رتبه ایران در سهم از مقالات داغ و پراستناد دنیا

Iran's rank for the publication of the world top 1% of papers

در دهه های گذشته که دانشگاه های ما پژوهش محور بودند، سهم ایران از کل مقالات علمی دنیا بیش از سهم ما از مقالات با کیفیت دنیا بوده است؛ اما در طی سالهای اخیر که روند افزایش سرمایه کشور از مقالات با کیفیت دنیا شروع شده، این نسبت وارونه گردیده است، توضیح آن که در سال ۲۰۱۹ که سهم مقالات ایران به ۲ درصد از کل مقالات دنیا رسید، بیش از ۳ درصد از مقالات با کیفیت دنیا به ایران تعلق گرفته است.

حرکت در مسیر فناوری محوری

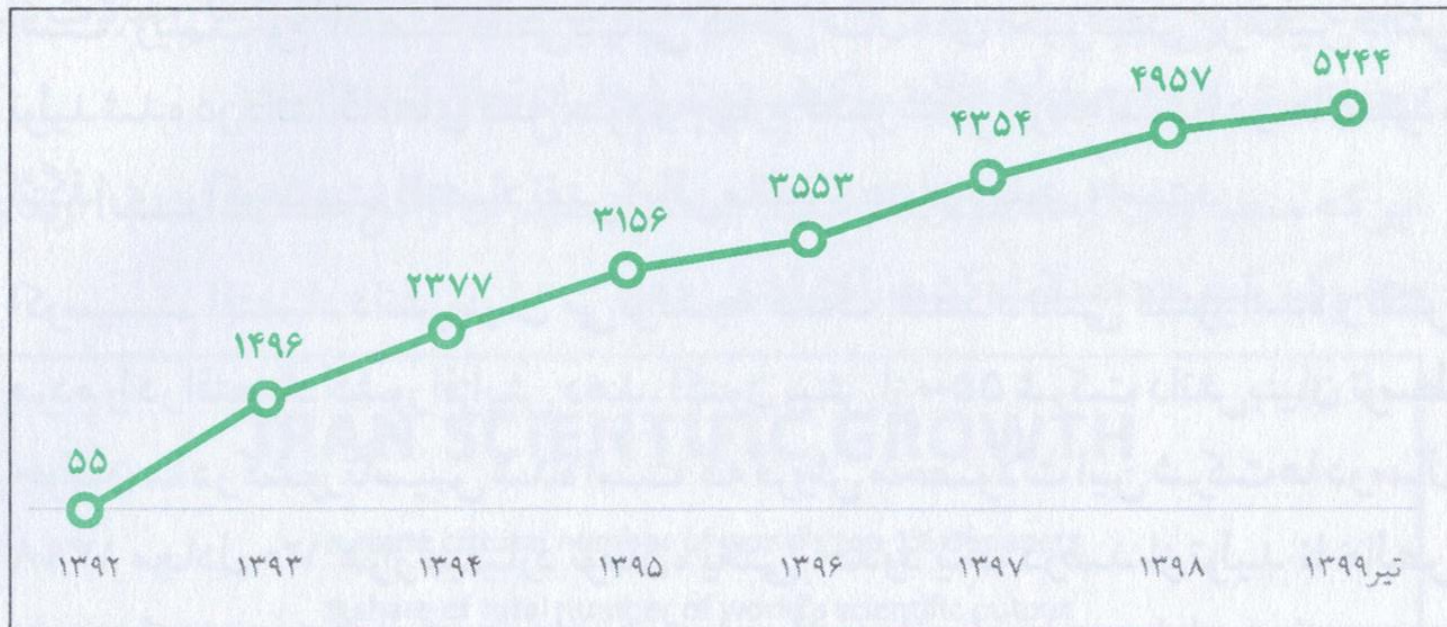
حرکت در مسیر فناوری محوری

ارتقاء زیرساخت های علم و فناوری در کشور و جنبش دستیابی به علم، اکنون ما را به دانشگاه های نسل سوم و چهارم که می توانند تولید ثروت داشته باشند نزدیک کرده است. زیست بوم اقتصاد دانش بنیانی که طی سال های اخیر مبتنی بر همین دانشجویان شده در دانشگاه های نسل سوم و چهارم کشور شکل گرفته است، در حال نفوذ و اثرگذاری بر اکوسیستم اقتصاد نفتی باقی مانده از دوران پهلوی است.

تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان در کشورمان مطابق نمودار زیر، هر سال افزایش یافته است. بر اساس آمار تا پایان تیر سال ۱۳۹۹ تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان ما به رقم ۵۲۴۴ شرکت رسیده است و علاوه بر آن بیش از ۶ هزار استارت‌آپ یا کسب و کارهای نوپا نیز در زیست بوم نوآوری کشور در حال فعالیت هستند، طبق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس تا پایان اردیبهشت ۹۹ تعداد کسب و کارهای فناورانه در قالب شرکت‌های دانش‌بنیان، استارت‌آپ و فناور به بیش از ۲۰ هزار کسب و کار رسیده است.

نمودار شماره ۴: افزایش تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان تا سال ۱۳۹۹^۲

بر اساس اطلاعات احصا شده و اعلام معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در سال ۱۳۹۷ نزدیک به ۵۰۰ میلیون دلار صادرات محصولات با تکنولوژی بالا از طریق شرکت‌های دانش بنیان صورت گرفته است و این شرکت‌ها در سال ۱۳۹۸ حداقل ۱۲۰ هزار میلیارد تومان فروش داشتند، یک شرکت دانش بنیان در تابلوی بورس موجود است که حدود ۲۸۰ هزار میلیارد تومان ارزش دارند.

